

takimi kapacitetami, kakršne sede v uredništvih klerikalnega časopisja, našemu dobremu ljudstvu namenjeni list „Domoljub“.

„Domoljub“ je ravno v sedanjem času takorekoč po-divjal. Griže in griže okrog sebe kakor kako onemoglo, steklo ščene. In premnoge naše tovariše tako počenjanje in blatenje vznemirja in razburja, da dajejo duška svoji nevolji po raznih zborovanjih, oziroma da odgovarjajo v naprednih listih na izbruhe te onemogle jeze.

Nas pa, to povemo vsemu svetu, tako blatenje prav nič ne vznemirja, temveč pušča nas hladne do dna srca. Za nas ta list sploh ne eksistira. Ako nas opozori ta ali oni znanec na kak posebni izbruh tega, po „posvečenih“ rokah urejevanega lista, tedaj si ga preskrbimo in nato poiščemo kolikormogoče veliko družbo kmetov. V tej družbi takoj napeljemo govor na ta izbruh posvečenega lista in najčesče jim damo brati dotične „duhovite“ opazke. To je potem halo! Ljudje se zabavajo ravnotako, kakor če bi poslušali „duhovite“ opazke onih vaških siromakov, ki jih imamo skoro v vsaki vasi po Slovenskem — vaških norcev. — In uspeh ne izostane nikdar.

Naše delovanje v šoli kakor tudi izven šole leži kakor odprta knjiga pred vaščani.

Pridobili smo si ljubezen otrok in s to ljubeznijo smo si pridobili ugled in spoštovanje njih staršev. In „posvečenim“ hujskačem okrog „Domoljuba“ povemo, da vsenjih ščuvanje ne iztrga te ljubezni in tega spoštovanja iz src onih, ki imajo vsak dan priliko spoznavati naše delovanje od blizu. V svesti smo si pa tudi, da bo rod, ki zapusti sedanje šole vedel natančno ločiti plevel in sad, ata rod bo nam hvaležen, ker bo vedel ceniti naš trud, ker bo vedel, da človeka osreči prava izobrazba, ki mu jo daje šola, a da ne more živeti od samega „obračanja oči protinebu“.

Slovenskemu učiteljstvu pa kličemo: Tovariši, storite tudi vi takol! Pustite jih, dalajajo, to je najboljše znamenje, da jahamo.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodono naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

— registrovana zadruga z omejenim jamstvom. —

Promét do konca svečna 1907 K 23.245.19.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Še enkrat zborovanje goriškega učiteljstva.

Prejeli smo in priobčujemo:

Učiteljski shod 7. marca 1907 je pokazal, da goriško učiteljstvo slovenskih okrajev na Goriškem še ni zrelo za pričetek delovanja na stanovsko-gospodarskem in združnem polju.

Shod slovenskega učiteljstva na Goriškem in Gradiščanskem dne 6. decembra 1906 si je bil izvolil zaupni odbor, katerega naloga je bila, voditi učiteljstvo, da bi nastopalo, kadar bi bilo treba, organizovano in stanú vredno. Zaupni odbor je preudarjal vprašanje glede lista ter prišel do sklepa, da je učiteljstvo na Goriškem potrebno lastnega lista; glede tega pa, ali naj bi se pričel list izdajati pred volitvami ali po volitvah, se ni prišlo do sklepa; zaupni odbor je prepustil rešitev tega vprašanja učiteljskemu shodu in se je obenem izjavil, da je tudi iz-

davanje lista odvisno od tega, ali se učiteljstvo zaveže v zadostnem številu, da hoče tak list naročiti, ga vzdrževati in širiti. Kar je posameznemu človeku govor, da se more sporazumeti z drugimi ljudmi, to bi bil tak list za goriško učiteljstvo, da bi moglo organizovano delati na gospodarskem in združnem polju ter si pridobivati vedno več prijateljev. Tak list bi služil goriškemu učiteljstvu in njega prijateljem kot občevalno sredstvo za one slučaje, v katerih ne moremo iskati pomoči „Učiteljskega Tovariša“ ali katerega drugega lista. S stanovskim listom kakor je „Učiteljski Tovariš“ ali z listom „Domače Ognjišče“, ki bo vršilo ono nalogo kakor „Schule und Haus“, se ne more prodirati med ljudstvo, mogoče je pa priti do vpliva z listom, ki odgovarja zahtevam večje množice. Pri takem delu bi učiteljstvu ne bilo treba drugega nego v skromnih mejah posnemati svoje stanovske nasprotnike, t. j. delati po mogočnosti za svoj stan, kakor delajo duhovniki za svoj. „Domoljub“ ima 18.000 naročnikov. Duhovščina je prišla do tolikega števila naročnikov po svoji stanovski zavednosti z vztrajnim delom za svoje namene in s požrtvovalnostjo, ki lahko služi drugim stanovom v zgled.

Dne 7. t. m. je bilo na dnevnem redu: „Posvetovanje, ali bi slovensko učiteljstvo na Goriškem in Gradiščanskem moglo vzdrževati tednik za svoj stan in njega prijatelje. Podrobni načrt za izdavanje takega lista.“ Učiteljstvo je pritrdilo prvemu vprašanju z vsemi glasovi proti enemu; ko je pa sklicatelj shoda povabil navzoče k razpravi drugega dela o podrobnem načrtu za izdavanje takega lista, je večina navzočih odšla. Tako postopanje od strani večine je bilo brezobzirno in žaljivo proti sklicatelju shoda in proti zaupnemu odboru, ki je bil razposlal učiteljstvu v preudarek podrobni načrt. Toliko predsednik zaupnega odbora kakor člani tega odbora se čutijo odvezane prevzete naloge in zapuščajo zaupno mesto z onim čutom kakor oddelek vojakov v času vojne, ki je odpoklican, naj se odmakne z najnevarnejšega mesta, kjer je bil na straži. Goriško učiteljstvo nima več dne 6. dec. 1906. izvoljenega zaupnega odbora. Predsednik dež. učit. društva in starejši zastopnik učiteljstva v c. kr. šol. svetu za goriško okolico je odvezan dolžnosti, sklicovati in voditi učiteljske shode in se razpostavljati za učiteljske interese; odslej naj sklicujejo shode tisti, ki so proti njemu postopali brezobzirno in žaljivo.

Namen učiteljskega shoda 7. t. m. je bil, da bi se povedelo, a) koliko naročnikov in poročevalcev bi dobil novi list, b) koliko združnikov z deleži po 100 K za izdavanje lista se dobi med učiteljstvom, c) kolike mesečne doneske naj bi združniki plačevali in kako naj bi se pobirali. Na podlagi takih na shodu dobljenih podatkov bi zaupni odbor preudarjal in sklepal, ali kaže ustanoviti zadrugo za izdavanje tednika, kdaj naj bi list pričel izhajati i. t. d., ali naj se vse skupaj odloži na boljše čase, ko dežela dobi za take ustanove porabno učiteljstvo. Na podlagi na shodu dobljene informacije zaupni odbor ne more ničesar sklepati; zato ni treba sklicati nobene seje zaupnega odbora. Zaupnega odbora ni več. Učiteljstvo na Goriškem se v svoji večini najboljše počuti, če ostane neorganizovano in brez vodstva. Nihče naj se ne čudi, če bodo nas drugi stanovi samo toliko upoštevali, kolikor smo vredni.

* * *

Došla nam je ta-le izjava:

Slavnemu

uredništvu „Učiteljskega Tovariša“.

V št. 11. „Učiteljskega Tovariša“ je rečeno v uvodu k dopisom z Goriškega o zborovanju učiteljstva 7. t. m.: „Že to, da so sklicatelji prezrli naš list, ima svoj pomen in — namen“.

Kot sklicatelj shoda 7. t. m. naznanjam, da nisem imel nikakršnega namena, prezreti „Učiteljskega Tovariša“. Odposlal sem bil vabila k shodu na vse učiteljstvo javnih ljudskih šol v pokneženi grofovini Goriški in Gradiščanski; radi tega ni bilo treba vabiti na shod tudi po katerem listu. Jaz nisem odposlal vabila nobenemu listu in o tem obvestil nobenega uredništva; ako je dobilo uredništvo dnevnika „Edinost“ vabilo k shodu in okrožnico na učiteljstvo, se je to zgodilo brez vednosti in privoljenja sklicateljevega. Storil je to kateri izmed vablencev, ki ni imel pravice, segati vsklicateljevo področje.*)

Ajdovščina, 17. marca 1907.

Fr. Bajt, nadučitelj.

*) Mi smo čitali vabilo v „Edinosti“ in smo bili torej lahko mnenja, da so bili o tem shodu obveščeni tudi časopisi razen našega lista. Tu ima lazar naša inkriminirana opazka. Glede tega nam piše nek drugi tovariš: „Izjavljam kakor eden izmed sklicateljev, da sklicatelj niso imeli kakšnega slabega namena in tudi ne pomena. Opozarjam le na to, da se ni pomotoma poslalo vabila našem „Učiteljski Tovarišu“.“

Uredništvo.

Bedno stanje učiteljstva in zahteva po odpomoči.

Na javnem splošnem shodu štajerskega učiteljstva v Gradcu, dne 2. februarja 1907, govoril Karel Gassareck. Po originalu poslovenil — ij — (Dalja.)

Na vprašanje po zahtevi kolike vsote — kar se povsod vprašuje — odgovorjamo, da bi uračunavanje podučiteljskih let ne zahtevalo velike vsote, ravnotako bi ne utežilo penzijskega zaklada uračunavanje provizoričnih službenih let preveč. Draginjska doklada pa, ki je za sedaj naše edino upanje, ker se tako lahko sklene brez posebnega iskanja in dokazovanja, bi znašala pri številu čez 3000 učiteljev in učiteljic naše dežele 600.000 K do 800.000 K, ako se hoče, da je ona primerna potrebam in dostojnosti učiteljskega stanu.

Razdelitev pa si mislimo tako, da dobi vsak član učiteljstva doklado.

Glede pokritja pravičnega in času primerne zvišanja učiteljskih plač se pa že danes zavarujemo, da bi se ljudstvu reklo: Davke smo povišali, ker smo povišali plačo učiteljem.

Povišanje davkov sledi iz vseh zahtev. — Spodnja Avstrija n. p. pokriva z davki, ki jih je uvedla ob priliki zvišanja učiteljskih plač, večinoma svoj deficit.

Potem bi pač mi učiteljstvo morali siliti nato, da se nakažejo in imenujejo davki natančno po porabi za vojaštvo, uradništvo, duhovništvo, za sodne sluge itd.

Kaj pa pričakuje človeška družba od učitelja?

Pričakuje, da on poučuje in vzgojuje mladino v vsem, kar je dobro, lepo in resnično.

Ali pa lahko to stori slabo situiran, v bedi živeč učitelj?

Poučuje in vzgoja naj v dobrem — kar mu pa ni dano, v lepem — od česar je izključen, v resničnem — kar se mu zabranjuje.

O nalogah šole nekaj iz najmlajših časov.

Stari nadvojvoda Badenski se obrača na mladino in postavlja šolsko dolžnost v isto vrsto kot vojaško dolžnost.

Podžupan Eckl v Lincu utemeljuje svoj nujni predlog za izboljšanje učiteljskih plač s sledečimi besedami: „Šola je za vsako občino eden najvažnejših institutov, ki zasluži popolno pažnjo vseh korporacij. Njen pomen pa stoji in pada z duhom, ki vlada v nji. Ta duh pa spravlja v šolo učitelj, oziroma učiteljica. V dobro izobraženem učiteljstvu, ki živi lahko brez posebnih skrbi za obstanek, vidimo najboljši pogoj dobri šoli.“

Učiteljstvo naj podpira družabni red, to učiteljstvo, ki ga pa zanemarija ista družba. To je pač nemogoča, razumu protivna zahteva. Učitelj naj ljubi svoje ljudstvo, naj ga vodi na duševni in нравni višek, a dobiva od tega le zaničevanje, grenkosti in odklonitev njegovih pravičnih zahtev.

Za kaj pa smatra bogat kmet učitelja? — Za berača, ker ni zemljišni posestnik.

Za kaj ga smatra bogat meščan? — Za ubogega najemnika, ki ne more zmagovati večjih troškov.

In višji stanovi? — Žalostno dovolj, da predsodki in bahatost ne pustijo, da bi ti imeli boljše mnenje o učiteljskem stanu.

Mi pa bomo dokazali po svojem delovanju, da smo vrli ljudje, četudi ne otroci sreče.

V prvi vrsti hočemo posedovati tisti zunanji ugled, ki je potreben, da je naša služba uspešna. Mi smo najbrž prvi v državi, ki na prazne časti in dolge naslove nič ne damo že iz tega razloga, ker take reči prepuščamo drugim. Vendar pa nam nihče ne more pripisovati, da bi za svojo službo manj zahtevali kot drugi, če je splošno uveden red v titulaturah, časteh in vrstah.

Mi hočemo glede uvrščanja in glede plače biti izenačeni z nižjimi razredi državnih uradnikov in zahtevamo do izvedbe te zahteve 20% draginjsko doklado.

V dveh letih, do obljubljenega saniranja deželnih financ, pa ima nastopiti končna ureditev. Potem je deželni zbor zavarovan pred našimi peticijami.

Če marsikateri učitelj na visoki šoli prevlada na pomenu vse, ki so uvrščeni v državnih uradniških razredih, ako učitelj na srednjih šolah pride z višjimi uradniki v eno vrsto, tedaj pač ni nadutost, če učitelj in učiteljica ljudskih in meščanskih šol nočeta biti zapostavljena za državnimi uradniki nižjih razredov.

Kdor bi se temu smatranju našega položaja zoperstavljal, ta je naš največji sovražnik.

Že zakon z dne 14. maja 1869 govori o preskrbi vdov in sirot učiteljev po istem načinu kakor pri državnih uradnikih. Ta točka bi nas že davno lahko opozorila na naše pravo.

Glede na politični šolski ustav je stal učitelj v vrsti dostojanstvenikov — za takratni okoliščini čas velike važnosti. Kakor se običajno reče, se učitelj uvede v urad. On položi uradno prisego. Po šolskem in učnem redu je on v službi kot uradna oseba.

Zakaj bi se pa potem on ne smatral kot javni uradnik in zakaj bi se on tudi tako ne plačeval?

Pri pošti, pri železnici, v raznih drugih uradih dela uradnica. Zakaj bi ne veljala tudi učiteljica, katere izobrazba je navadno večja, za uradnico?

Sicer pa najdemo cele vrste bivših učiteljev v raznih uradih, kjer opravljajo uradniško službo. —

Sedaj pa besedo o deželnem šolskem svetu. Deželni šolski svet nima po našem prepričanju samo voditi in čuvati šolstva v deželi, temveč on bi naj bil naravno pribežališče učiteljstva v stiskah, on bi naj pomagal prvi popraviti škodo poklica in tu sem spada, da on gleda tudi na osebni dobrobit učiteljstva v posameznosti in v skupnosti, tako kakor uradni predstojnik svojim uradnikom.

V onem trenutku, ko ne bo učitelj videl v deželnem šolskem svetu samo velikega kaznilca, v deželnem šolskem svetu velikankega „Bav-bava“, ampak svojega najvišjega varuha, svetovaleca in prijatelja, je za učiteljstvo in za šolo več doseženo kot si mi mislimo. Tedaj bo vladajoč urad in slušajoče učiteljstvo složna moč brez notranje nasprotnosti, katere delo bo uspešno in plodonosno.